

Cuprins

Introducere	7
Prezentarea parcursului existențial și indici de evoluție a personalității lui Sabin V. Drăgoi.....	11
CONSIDERAȚII GENERALE	11
DESCOPERIREA DE SINE, ANII EXPLORĂRILOR ȘI EDIFICAREA UNUI DESTIN ...	12
PERIOADA TIMIȘOREANĂ.....	19
Compoziția muzicală și cariera de folclorist	19
Elemente de parcurs ale operei <i>Năpasta</i>	23
Perioada 1929-1933.....	25
Viața de concert.....	26
<i>Atestarea valorică în presă</i>	27
Relațiile instituționale și planificarea profesională	
Funcțiile îndeplinite. Premii și distincții	28
Evenimentele familiale și factorii emoționali – determinanți	
pentru problemele sale de sănătate.....	30
PERIOADA BUCUREȘTEANĂ	34
Configurații și influențe stilistice.....	37
COORDONATE STILISTICE PRINCIPALE ÎN CREAȚIA LUI SABIN DRĂGOI	37
SABIN DRĂGOI – GEORGE ENESCU, INFLUENȚE STILISTICE	38
Arhitectonica formei muzicale și elementele de sintaxă.....	38
Orchestrația.....	39
Programatismul.....	39
Interpretarea unor prezumtive limite în creația lui Sabin Drăgoi	40
SABIN DRĂGOI – ZENO VANCEA, CONFIGURAȚII STILISTICE.....	41
SABIN DRĂGOI – BÉLA BARTÓK, ANALOGII STILISTICE	42
SABIN DRĂGOI – FILARET BARBU, ELEMENTE STILISTICE.....	44
Considerații privind opera <i>Năpasta</i> de Sabin V. Drăgoi	47
ACȚIUNEA OPEREI <i>NĂPASTA</i>	50
DRAMA MUZICALĂ <i>NĂPASTA</i> PE SCENELE OPERELOR ROMÂNEȘTI	56
Opera <i>Năpasta</i> – analiza stilistică, formală și interpretativă.....	61
ACTUL I.....	61

ACTUL II	68
ACTUL III	80
Corul în opera <i>Năpasta</i>	97
CORUL ȚĂRANILOR – ACTUL I, SCENA I	98
Relația vers popular – unitate de formă muzicală	98
Aspecte stilistice și de formă	99
Analiza muzicală a formei strofice A	99
Analiza muzicală a formei strofice B	110
Analiza strofelor A și B reluate	114
DANSUL TINERILOR ȚĂRANI ȘI CORUL – ACTUL I, SCENA I	116
Considerații generale	116
Aspecte stilistice și de formă	118
Analiza muzicală a formei strofice A	118
Analiza muzicală a formei strofice B	123
Analiza muzicală a formei strofice Av	125
Analiza muzicală a formei strofice C	127
Analiza muzicală a formei strofice Av1	129
Analiza muzicală a formei strofice Bv	130
Analiza muzicală a formei strofice Av2	130
CORUL ȚĂRANILOR – <i>LA CRUCEA DIN VALE</i> – ACTUL II, SCENA A VI-A – CU SOLO..	135
Aspecte formale și interpretative	135
Analiza muzicală a strofei A	136
Analiza muzicală a strofei B	138
Analiza muzicală a strofei Bv	141
Analiza muzicală a strofei C	142
Analiza muzicală a strofei Bv1	146
Analiza muzicală a formei strofice Av1	147
Volumul 303 colinde – sursă de inspirație în realizarea ansamblurilor corale din opera <i>Năpasta</i>	151
COLINDUL – CITAT FOLCLORIC ÎN <i>CORUL ȚĂRANILOR</i> DIN ACTUL I	153
COLINDUL – SURSĂ DE INSPIRAȚIE PENTRU <i>DANSUL TINERILOR ȚĂRANI ȘI</i>	
<i>CORUL</i> DIN ACTUL I	159
INTONAȚII DE COLIND ÎN MOMENTUL CORAL DIN ACTUL AL II-LEA,	
<i>LA CRUCEA DIN VALE</i>	163
COLINDUL – BAZĂ A MELODICII PENTRU MONOLOGUL LUI ION	165
Concluzii	167
Bibliografie	173

Introducere

Anul acesta s-au împlinit 125 de ani de la nașterea compozitorului Sabin Drăgoi, moment aniversar ce ne prilejuiește punerea în valoare a realizărilor sale artistice și științifice, după ce în 2018 se împliniseră 50 de ani de la trecerea sa în eternitate. Prezentul volum reprezintă un omagiu adus celui mai important muzician bănățean, în acest context jubiliar.

Sabin Drăgoi a dedicat o parte însemnată din creația sa teatrului liric și a abordat atât drama – opera *Năpasta*, cât și opera comică – *Kir Ianulea și Păcală*, opera istorică – *Horia*, dar și opera-oratoriu, religioasă – *Constantin Brâncoveanu*. Am ales ca temă cea mai importantă lucrare în acest gen – opera *Năpasta*, creație prin care compozitorul a deschis un drum nou în drama lirică românească, și am ales să mă axez cu precădere pe scenele corale.

În conturarea acțiunii și a personajelor, Sabin Drăgoi a folosit un *grai muzical adecvat*, apelând la folclorul autentic, fie sub formă de citat (pe care îl prelucrează), fie ca sursă de inspirație pentru o creație proprie, dar care este atât de autentică încât poate fi asimilată folclorului. Compozitorul a folosit în special colinde, dar și dansuri, cântece, chiar și un bocet. De remarcat este faptul că muzicianul a reușit să făurească un stil recitativ de sorginte românească (recitativul ritmico-melodic al colindelor), pe lângă leitmotivele de inspirație folclorică, iar aceasta pentru că, așa cum afirma Ana Voileanu-Nicoară, poseda un instinct perfect al selecției motivului popular caracteristic românesc.

Printre momentele cele mai reușite se numără corurile, care au un rol important în această operă, în special cele care își asumă explicarea contextului în care au loc evenimentele – cele două momente corale din actul I, scena I. Primul cor

din actul I se construiește pornind de la un cântec popular autentic, la fel ca alaiul petrecăreșilor din actul II, scena a VI-a, care se bazează tot pe un citat folcloric.

Prezentul volum este structurat în șase capitole, pornind de la prezentarea vieții și activității compozitorului, cu menționarea celor mai importante momente care i-au marcat evoluția creatoare. În primul capitol m-am concentrat cu precădere asupra perioadei timișorene, ani deosebit de prolifici sub toate aspectele activității sale de folclorist, compozitor, pedagog și dirijor, fiind cea mai importantă perioadă pe plan afectiv, familial și profesional. Am realizat apoi și o succintă prezentare a perioadei bucureștene, în care a condus destinele Institutului de Folclor, fiind în același timp și profesor la Conservatorul bucureștean.

Am considerat necesar să fie incluse și aspecte privind principalele coordonate stilistice ale compozitorului, drumul parcurs către o desăvârșire cultă europeană în tehnica sa de compoziție, aspecte care s-au constituit în cel de-al doilea capitol.

Compozitorul a apelat adesea la tonalitate, dar sunt prezente și turnuri modale, trepte mobile pe structuri ritmice variate, în care îmbină simetria cu asimetria specifică folclorului românesc, autorul găsind soluții originale de limbaj modal. Toate acestea se regăsesc și în creațiile altor compozitori bănățeni – Béla Bartók (născut în Banat), Zeno Vancea, Filaret Barbu, așa cum reiese din analogiile stilistice prezentate în cuprinsul celui de-al doilea capitol. Un spațiu mai larg a fost dedicat configurațiilor stilistice între creația lui Sabin Drăgoi și cea a lui George Enescu, etalon al muzicii noastre naționale.

În cel de-al treilea capitol, *Considerații privind opera Năpasta*, am prezentat acțiunea operei, montările de care a beneficiat în decursul deceniilor, la București, Cluj și Timișoara, precum și impactul acestei lucrări oglindit în presa vremii.

Capitolul patru a fost rezervat aspectelor stilistice, formale și interpretative prezente în cele trei acte ale operei.

În cel de-al cincilea capitol sunt prezentate cele trei mari momente corale, sub aspect stilistic, formal și interpretativ – *Corul țăranilor*, respectiv *Dansul tinerilor țărani și corul* din actul I și corul *La crucea din vale* din actul al II-lea.

Analiza a condus la concluzia potrivit căreia mare parte dintre liniile melodice ale corurilor sunt de inspirație folclorică, unele apropiindu-se chiar de citatul folcloric. Cum acțiunea *Năpastei* se petrece în mediul rural, compozitorul a folosit cu precădere melodii populare, în special colinde, dar și cântece de joc, bocete sau cântece pentru copii.

Pornind de la ideea, unanim acceptată, că monologul lui Ion este inspirat de un colind, am inițiat demersuri de cercetare în vederea depistării surselor folclo-

rice autentice, mai precis a colindelor pe care compozitorul le-a folosit în realizarea scenelor muzicale de masă. Sursa principală a fost volumul *303 Colinde cu text și melodie culese și notate de Sabin V. Drăgoi*. Am identificat colinde utilizate în maniera citatului folcloric, dar și sub forma prelucrării, într-un număr total de 31 de creații populare, pe care le-am comparat cu creația originală a muzicianului.

Într-un subcapitol distinct am prezentat colindele care l-au inspirat pe compozitor în realizarea monologului lui Ion și aceasta pentru că, față de afirmațiile cercetătorilor potrivit cărora sursa inspirației a fost colindul 285 din volumul mai sus menționat, am identificat ca fiind chiar mai apropiat de creația originală colindul 130 (exemplul muzical numărul 167). De asemenea, am identificat un nou motiv preluat din alte două colinde – 59 și 89 – prezente la exemplele muzicale 169, respectiv 170.

Prin introducerea scenelor de masă în dramaturgia lucrării lui Ion Luca Caragiale, Sabin Drăgoi a îmbogățit acțiunea operei, momentele corale de mare amploare zugrăvind obiceiuri și atitudini specifice țăranului român. Sabin Drăgoi a folosit drept sursă de inspirație folclorul, potrivit crezului său: „Compozitorul român trebuie să redea prin muzică ceea ce firea neamului său reprezintă mai caracteristic, mai trainic și definitiv. Aici este izvorul originalității și personalității artistului creator”¹.

¹ Nicolae Rădulescu, „Profiluri de creatori. Sabin Drăgoi”, *Muzica* 3 (1964), p. 12.